

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Кафедра теорії держави та права**

ЗАТВЕРДЖУЮ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЮРИДИЧНА ДЕОНТОЛОГІЯ

Статус дисципліни
Рівень вищої освіти
Ступінь вищої освіти
Галузь знань
Спеціальність
Освітня програма
Форми здобуття вищої освіти
Мова викладання
Форма підсумкового контролю

обов'язкова
(перший (бакалаврський)
бакалавр
08 «Право»
081 «Право»
Право
очна/заочна
українська
залік

Київ – 2022 рік

Розробники:

Максим ПЕНДЮРА – завідувач кафедри теорії держави та права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

Ольга СТАРИЦЬКА – доцент кафедри теорії держави та права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

Робочу програму схвалено
на засіданні кафедри теорії держави та права
Протокол від 02.09.2022 року № 1

Завідувач кафедри
теорії держави та права

Максим ПЕНДЮРА

Схвалено науково-методичною радою НАВС
Протокол від 06.10.2022 року № 1

Голова науково-методичної ради

Станіслав ГУСАРЄВ

Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма переглянута на 2023/2024 н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___)
(потрібне підкреслити)

протокол засідання кафедри
від 21.08 2023 № 2

протокол науково-методичної ради
від 22.09 2023 № 12

Завідувач кафедри **Максим ПЕНДЮРА**

Голова НМР **Станіслав ГУСАРЄВ**

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___)
(потрібне підкреслити)

протокол засідання кафедри
від ____ 202_ № __

протокол науково-методичної ради
від ____ 202_ № __

Завідувач кафедри **Максим ПЕНДЮРА**

Голова НМР **Станіслав ГУСАРЄВ**

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___)
(потрібне підкреслити)

протокол засідання кафедри
від ____ 202_ № __

протокол науково-методичної ради
від ____ 202_ № __

Завідувач кафедри

Максим ПЕНДЮРА

Голова НМР

Станіслав ГУСАРЄВ

1. Програма навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Юридична деонтологія» є: система загальних наукових знань про юридичну науку та юридичну практику, про вимоги до працівників юридичної сфери та систему формування професійних особистих якостей працівників.

Мета й завдання навчальної дисципліни. Метою викладання навчальної дисципліни «Юридична деонтологія» є ознайомлення навчального контингенту з основними вимогами, що ставляться до представників юридичної професії, з нормативною базою, що складає основу їхньої діяльності, формування у них системи знань щодо особливостей функціонування системи юридичної освіти та значення моральних стандартів у забезпеченні високого рівня ефективності правової роботи.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Юридична деонтологія» є формування у студентів професійно-правового стилю мислення на підставі загальних уявлень про систему юридичної діяльності; розвиток мотивації до правомірної поведінки як основної та єдиної форми реалізації юристами своїх професійних завдань.

Пререквізити: Для продуктивної праці над засвоєнням дисципліни «Юридична деонтологія» студент повинен попередньо вивчити дисципліни «Філософія», «Психологія».

Постреквізити: теорія держави та права, основи професійної етики, логіка, філософія, філософія, риторика, історія держави і права зарубіжних країн, римське приватне право, юридична психологія, нотаріат України, судові та правоохоронні органи України, адвокатура України, прокуратура у кримінальному процесі, взаємодія з громадськістю в професійній діяльності, взаємодія органів Національної поліції з громадськістю, імідж працівника правоохоронних органів, робота з персоналом в органах Національної поліції.

Компетентності відповідно до освітньо-професійної програми Право для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 081 Право.

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі правничої діяльності.

Загальні компетентності:

- Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК 3);
- Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології (ЗК 6);
- Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів) (ЗК 10);
- Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми (ЗК 12);
- Цінування та повага різноманітності і мультикультурності (ЗК 14)

Спеціальні компетентності:

- Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві (СК 1);

- Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи (СК 3);
- Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції (СК 12);
- Здатність до консультивання з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації (СК 14);
- Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення (СК 16).

Програмні результати навчання:

- проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел (РН 3);
- доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло (РН 12);
- вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних (РН 15);
- пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів (РН 19);
- виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки (РН 20).

Знання, уміння, навички. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі доктора філософії повинні:

знати:

- основні принципи та технології підготовки юристів у заклад вищої освіти;
- роль юристів в організації соціального життя, здійсненні соціальної справедливості;
- основні правові документи, що регламентують окремі види та напрями здійснення юридичної роботи;
- особливості діяльності слідчого, прокурора, адвоката, нотаріуса тощо, зміст їхньої роботи, та вимоги, що ставляться до представників тієї чи іншої юридичної спеціальності;
- зміст основних документів міжнародного, національного законодавства та корпоративного права, які закріплюють моральні засади здійснення юридичної професії.

уміти:

- орієнтуватися у структурі та перспективах навчального процесу, як одна із сторін його здійснення, знати особливості та загальні вимоги, що передбачені законодавством про освіту;
- повною мірою використовувати рекомендовані форми та методи навчання з метою досягнення найбільшої ефективності у пізнавальному процесі; організувати самостійну роботу у часи самопідготовки, узагальнювати навчально-методичну інформацію, нормативні положення;

– моделювати практичні життєві ситуації за участю представників юридичної професії, в яких би висвітлювалися функціональні особливості відповідно професійної спеціалізації праці юристів, а також їх взаємодія на рівні правових інституцій;

– обирати для себе єдине вірне, справедливе та обґрунтоване рішення, виходячи із аналізу певної правової ситуації, спираючись на норми законів та етичних кодексів, доводити власними діями високе призначення юристів у суспільстві як представників гуманної професії.

навички:

– аналізувати особисту професійну діяльність з погляду моральних цінностей;

– давати моральну оцінку мотивам, діям, засобам та наслідкам дій;

– організовувати на науковій та моральній основі спілкування в колективі, відносини з підлеглими, керівниками, громадянами;

– організовувати моральне виховання співробітників та підлеглих;

– переконливо й аргументовано вести дискусії з морально-правових проблем;

– відстоювати власні права, захищати честь і гідність громадян.

2. Структура навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни			
	Денна форма здобуття вищої освіти		Заочна форма здобуття вищої освіти	
	д/б	ксф	д/б	ксф
Кількість кредитів ECTS – 3	Рік підготовки			
	1	1	1	1
	Семестр			
	1	1	1	1
Загальна кількість годин – 90	Лекції			
	12	12		
	Семінарські			
	18	18	6	6
	Самостійна робота			
	60	60	84	84
	Вид контролю			
залік	залік	залік	залік	

3. Тематичний план

Назва розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	Нормативний обсяг годин	Усього	з них				Нормативний обсяг годин	Усього	з них			
			Лекцій	Семінарських	Практичних	Самостійна			Лекцій	Семінарських	Практичних	Самостійна робота
I-й семестр												
Тема 1. Загальна характеристика юридичної діяльності		14	2	2		10		18		2		16
Тема 2. Юридична наука та юридична практика		16	2	4		10		18		1		17
Тема 3. Система професійної підготовки юристів		21	2	4		15		18		1		17
Тема 4. Характеристика професії юриста та окремих юридичних спеціальностей		23	4	4		15		18		1		17
Тема 5. Професійно-правова культура юриста		16	2	4		10		18		1		17
Всього годин:		90	12	18		60		90		6		84
Підсумковий контроль	Залік											

4. Плани семінарських і практичних занять

Семінарське заняття – 2 год.

Тема 1. Загальна характеристика юридичної діяльності.

Питання до семінарського заняття:

1. Історичний аспект становлення системи деонтологічних знань.

2. Поняття, предмет, завдання юридичної деонтології.
3. Внесок римських юристів у світову юридичну теорію та юридичну практику.
4. Поняття та основні риси юридичної діяльності.
5. Структурна характеристика та класифікації юридичної діяльності.
6. Тенденції розвитку юридичної діяльності на сучасному етапі.

Семінарське заняття – 2 год.

Тема 2.1. Юридична наука та юридична практика.

Питання до семінарського заняття:

1. Поняття, структура, зміст та функції юридичної науки. Характеристика системи юридичних наукових знань.
2. Методологія юриспруденції.
3. Місце науки в професійній діяльності правника.

Семінарське заняття – 2 год.

Тема 2.2. Юридична наука та юридична практика.

Питання до семінарського заняття:

1. Поняття та загальна характеристика юридичної практичної діяльності.
2. Ознаки та види юридичної практики. Зміст юридичної практичної діяльності.
3. Аспекти співвідношення юридичної науки та юридичної практики.

Семінарське заняття – 2 год.

Тема 3.1. Система професійної підготовки юристів.

Питання до семінарського заняття:

1. Система вищої юридичної освіти в Україні.
2. Рівні та ступені вищої освіти в Україні.
3. Форми та методи навчання.

Семінарське заняття – 2 год.

Тема 3.2. Система професійної підготовки юристів.

Питання до семінарського заняття:

1. Суб'єкти освітньої діяльності, їх права та обов'язки. Гендерна рівність при отриманні вищої освіти.
2. Поняття, види, типи та структура закладів вищої освіти.
3. Загальна характеристика академічної доброчесності.

Семінарське заняття – 2 год.

Тема 4.1. Характеристика професії юриста та окремих юридичних спеціальностей.

Питання до семінарського заняття:

1. Поняття та характеристика особливостей професії юриста. Поняття професіограми.
2. Міжнародні стандарти професійної діяльності юристів та моральні кодекси професійної діяльності юристів.
3. Національні стандарти професійної діяльності юристів та моральні кодекси професійної діяльності юристів.

Семінарське заняття – 2 год.

Тема 4.2. Характеристика професії юриста та окремих юридичних спеціальностей.

Питання до семінарського заняття:

1. Характеристика суддівської діяльності.
2. Характеристика прокурорської діяльності.
3. Характеристика слідчої діяльності.
4. Характеристика адвокатської діяльності.
5. Характеристика нотаріальної діяльності.
6. Характеристика консультативної діяльності, державних та приватних виконавців.

Семінарське заняття – 2 год.

Тема 5.1. Професійно-правова культура юриста.

Питання до семінарського заняття:

1. Поняття професійної та правової культури.
2. Характеристика окремих складових професійної культури юриста:
 - а) етична культура. Професійна таємниця.
 - б) естетична культура юриста. Службовий етикет та присяга.
 - в) політична культура юриста
 - г) інформаційна культура юриста. Особливості правничої комунікації та риторики.

Семінарське заняття – 2 год.

Тема 5.2. Професійно-правова культура юриста.

Питання до семінарського заняття:

1. Поняття, види, причини виникнення та стадії конфліктів.
2. Вирішення та попередження юридичних конфліктів. Юристи, як медіатор.

3. Поняття професійної деформації та шляхи її подолання.
Фактори формування професійної свідомості та культури юриста.

5. Завдання для самостійної роботи

Тема 1. Загальна характеристика юридичної діяльності.

Основні терміни та поняття: юридична деонтологія, соціальна діяльність, юридична діяльність, структура юридичної діяльності, види юридичної діяльності.

Практичні завдання:

1. Прочитайте уважно та проаналізуйте запропоновані далі визначення поняття “юридична деонтологія”, представлені у різних авторських інтерпретаціях та спробуйте визначити:

- Яке з них найбільш точно та повно відбиває зміст та структуру навчального курсу?
- Яке може бути представлене як результат найбільш широкого авторського підходу?
- Яке з визначень акцентує увагу на психологічних та ідеологічних характеристиках особистості?

Юридична деонтологія – це наука про внутрішній імператив службового обов’язку, який створює передумови та мотиви вибору юристом норм поведінки у практичній діяльності, про формування власних норм для кожної ситуації зокрема (С.С. Сливка).

Юридична деонтологія – це система загальних знань про юридичну науку та юридичну практику, вимоги до професійних та особистих якостей юриста, про систему формування цих якостей (О.В. Шмоткін).

Юридична деонтологія – це система загальних знань про юридичну науку та практику, про вимоги до особистих і професійних якостей юриста, про систему формування цих якостей (І.В. Бризгалов).

2. Проаналізуйте законодавство періоду незалежної України та спробуйте знайти нормативно-правові акти, присвячені регулюванню тим чи іншим аспектам юридичної професії.

3. Сформулюйте чотири основні риси розвитку юридичної діяльності на сучасному етапі.

4. Проаналізуйте Розділ 1 Конституції України «Загальні положення» та визначте ті конституційні принципи, які можуть бути покладені в основу регулювання сфери здійснення професійної діяльності юристів.

5. Зобразіть схематично місце юридичної деонтології в системі юридичних та інших суспільних дисциплін. Позначте прямі та другорядні зв’язки за допомогою прямих та пунктирних ліній відповідно.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Проаналізуйте існуючі класифікації видів юридичної діяльності та визначте ті класифікаційні критерії, які є найбільш розповсюдженими у сфері нормативно-правового регулювання.
2. Як співвідносяться поняття «структура» та «структурна характеристика» юридичної діяльності.
3. Які елементи структури юридичної діяльності є найбільш важливими у розумінні її соціального призначення?
4. Як пов'язати такі тенденції сучасного правового розвитку України, як поширення нігілізму та підвищення ролі юридичної професії у вирішенні завдань соціального прогресу?

Тема 2. Юридична наука та юридична практика.

Основні терміни та поняття: юридична наука, юридична практика, система юридичних наук, методи наукового пізнання, функції науки.

Практичні завдання:

1. Складіть список філософсько-правових праць, які поклали початок юридичній деонтології як науки (мінімум 5 праць). Дослідження оформіть у формі таблиці.

Назва праці, автор	Короткий зміст праці або положень, що були основою формування деонтології

2. Намалюйте схему, яка б дозволила сформуванню уявлення про загальну диференціацію наукового знання (наука у широкому розумінні) з виокремленням системи наукових правових знань та визначенням предметів основних юридичних наук.

3. Підготуйте таблицю, у якій вказується вид юридичної практики (слідча, прокурорська, нотаріальна ...) та відповідна сфера соціального життя, у якій має місце використання даного виду.

Наприклад:

Вид юридичної практики	Сфера використання			
	політична	економічна	...	міжнародних відносин
Судова	+	+	?	+
Адвокатська	+	+	?	+

На підставі проведених узагальнень та порівнянь зробіть висновок стосовно тих сфер соціального життя, де юридична діяльність не використовується або використовується вкрай рідко. При цьому спробуйте у

якості аргументу використати свої знання про регулятивні можливості окремих видів соціальних норм.

4. Складіть схему основних видів юридичної практики.

Завдання для самостійного вивчення:

1. В чому проявляється системність наукового знання стосовно права та держави?

2. Як Ви можете пояснити співвідношення об'єкту юридичної науки (у широкому розумінні) та предметів окремих наукових дисциплін?

3. В чому проявляється потреба використання наукових не правових (технічних, психологічних, фізичних, хімічних, педагогічних тощо) знань у сфері здійснення юридичної практики?

4. Аргументуйте – чи можна говорити про вплив юридичної практики на сферу науково-пізнавальної діяльності, на процеси правотворчості.

Тема 3. Система професійної підготовки юристів.

Основні терміни та поняття: освіта, вищий навчальний заклад, рівні та структура освіти, навчальний процес, правове виховання, юридична освіта, суб'єкти навчального процесу.

Практичні завдання:

1. Сформулюйте ті завдання, які постають перед студентами вищих юридичних закладів освіти України на сучасному етапі у зв'язку з поширенням євроінтеграційних процесів у галузі освітньої діяльності.

2. Виходячи із соціальної ролі юридичної професії (Тема 1), підготуйте коротеньку характеристику особистості випускника юридичного факультету з використанням двох критеріїв:

А) повинен знати;

Б) повинен вміти або мати навички.

3. Проаналізуйте зміст Конституції України щодо основних засад здійснення професійної діяльності юристів. Заповніть таблицю.

Розділ, статті Конституції України	Короткий зміст	Яких юридичних професій стосуються норми

Завдання до самостійної роботи:

1. Знайдіть нормативний акт, у якому визначаються рівні освіти та процитуйте елементи відповідного нормативного тексту.

2. У яких формах передбачається реалізація права на освіту.

3. Що Ви розумієте під терміном «Болонський процес»?

4. Як Ви можете пояснити такі принципи навчання: самостійності, безперервності, загальності, рівності та індивідуального підходу?

Тема 4. Характеристика професії юриста та окремих юридичних спеціальностей.

***Основні терміни та поняття:** юрист, суб'єкти та учасники юридичної діяльності, професія, професійний, юридична практична діяльність.*

Практичні завдання:

1. Складіть професіограму юриста. (на вибір).
2. За результатами ознайомлення з навчальним матеріалом по темі №4 сформулюйте причини, за яких до представників судової влади висувається вимога отримання вищої юридичної освіти.
3. Ознайомтесь з загальними положеннями Інструкції про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України та підготуйте відповіді на наступні запитання:
 - а) які нотаріальні дії виконуються виключно з використанням спеціальних бланків?;
 - б) які правові наслідки тягне за собою виконання нотаріальної дії не на спеціальному бланку?;
 - в) Які інші обов'язки покладаються на нотаріусів України відповідно до розділу 1 зазначеної інструкції?
4. Під час прийняття присяги адвокати України урочисто клянуться дотримуватися у своїй діяльності міжнародних актів про права і свободи людини. Назвіть, які саме права людини захищають адвокати та у яких актах можна дізнатися про їх зміст?

Завдання для самостійного вивчення:

1. Поясніть – як Ви розумієте ідею незалежності юридичної професії.
2. Що слід розуміти під нормативною базою здійснення адвокатської діяльності? Наведіть приклади відповідних правових документів.
3. Наведіть приклади юридичних спеціальностей, що мають державний характер. Яка із спеціальностей уособлює одну із гілок державної влади?
4. На підставі аналізу нормативних актів України визначте – для яких спеціальностей законодавець передбачив наявність практичного досвіду як обов'язкову умову для призначення на посаду?

Тема 5. Професійно-правова культура юриста.

***Основні терміни та поняття:** мораль, структура моральної культури, культура юриста, професійна деформація юриста*

Практичні завдання:

1. Підготуйте власний проект квартального плану виховної або культмасової роботи з працівниками юридичного бюро (10-12 осіб) м. Києва, в якому б містилися пункти плану, спрямовані на зміцнення мікроклімату у

колективі, ствердження ідеалів добра, справедливості, взаємодопомоги, почуттів стабільності, впевненості, гордості за свою професію тощо.

2. Проаналізуйте Кодекс правил здійснення адвокатської діяльності адвокатів Європейського співтовариства, прийнятий делегацією дванадцяти країн-учасниць на пленарному засіданні у Страсбурзі в жовтні 1988 р. та сформулюйте ті деонтологічні положення, які можуть бути загальноприйнятими для представників всіх юридичних спеціальностей.

3. Заповніть таблицю:

Причини деформації прокурорів	Шляхи подолання проявів деформації
...	...
Причини деформації суддів	Шляхи подолання проявів деформації
...	...
Причини деформації адвокатів	Шляхи подолання проявів деформації
...	...

4. Складіть етичний кодекс студента (курсанта).

5. Порівняйте моральну культуру правника і працівника поліції.

Завдання до самостійної роботи:

1. Що означає «мораль» як один із регуляторів соціальних відносин та як мораль співвідноситься з правом?

2. Що Ви розумієте під поняттям моральної культури?

3. Чому знання про принципи та ідеали моралі є необхідним елементом для працівників юридичної сфери?

4. Який зміст слід вкладати у розуміння теоретичного та психологічного рівня моральної свідомості?

5. Що слід розуміти під терміном «професійна деформація»? Які фактори професійної діяльності (зовнішні та внутрішні) можуть стати причинами деформаційних процесів?

6. В яких формах можуть виявлятися результати професійної деформації у діяльності представників різних юридичних спеціальностей?

7. Які соціальні умови та фактори використовуються для профілактики професійної деформації працівників та підвищення рівня їх професійної свідомості?

6. Індивідуальні завдання

Тема 1. Загальна характеристика юридичної діяльності.

Реферати:

- Характеристика основних видів юридичної діяльності.
- Особливості діяльності слідчих прокуратури.
- Соціальна роль професійної діяльності юристів у сучасній Україні

- Спеціалізація юридичної роботи як невід'ємна риса підвищення її ефективності.
- Соціальні, організаційні та політичні причини незадовільного стану правосуддя.

Тема 2. Юридична наука та юридична практика.

Реферати:

- Основні вимоги та умови набуття права на здійснення окремих видів юридичної практичної діяльності.
- Характеристика ідеологічної та прогностичної функцій юридичної науки.
- Роль виховної функції юридичної науки у системі професійної підготовки юристів.
- Аспекти взаємодії юридичної науки та юридичної практики.
- Роль наукових правових знань у вирішенні практичних завдань боротьби зі злочинністю.

Тема 3. Система професійної підготовки юристів.

Реферати:

- Мета та завдання модернізації освітньої діяльності в Україні в контексті європейських вимог.
- Принципи організації та функціонування сучасної системи юридичної освіти в Україні.
- Характеристики поза аудиторних форм навчання.
- Права та обов'язки учасників навчального процесу. Навчальна дисципліна.

Тема 4. Характеристика професії юриста та окремих юридичних спеціальностей.

Реферати:

- Міжнародно-правові стандарти, що діють у сфері здійснення юридичної практичної діяльності.
- Моральні кодекси професійної поведінки юристів.
- Кодекс честі працівника Національної поліції.
- Порівняльна характеристика деонтологічних кодексів поліції Франції та Великобританії.
- Основні принципи застосування сили та вогнепальної зброї посадовими особами у підтриманні правопорядку.
- Характеристика основних принципів та стандартів незалежності юридичної професії в документах міжнародних організацій.

Тема 5. Професійно-правова культура юриста.

Реферати:

- Вимоги до дизайну й ергономіки в юридичних установах.
- Естетична і художня культура юриста.
- Конвенція про права інвалідів

7. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни використовуються словесні, наочні та практичні методи навчання.

8. Форми та методи контролю, критерії оцінювання результатів навчання

Методи контролю – усне та письмове опитування, практична перевірка виконаних завдань, тестовий та рейтинговий контроль. Контроль успішності здобувачів вищої освіти з кожної навчальної дисципліни поділяється на поточний і підсумковий контроль.

Для ефективної перевірки рівня засвоєння здобувачами знань, умінь і навичок з навчальної дисципліни використовують різні методи і форми контролю: 1) метод усного контролю; 2) метод письмового контролю; 3) метод тестового контролю; 4) метод програмованого контролю.

Поточний контроль успішності здобувачів вищої освіти – це систематична перевірка знань здобувачів, яка проводиться викладачем на поточних заняттях відповідно до розкладу та відповідно до програми, робочої програми, силабусу.

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей теми з метою перевірити ступінь та якість засвоєння матеріалу, що вивчається. В процесі поточного контролю оцінюється самостійна робота здобувача щодо повноти виконання завдань, рівня засвоєння навчальних матеріалів, оволодіння практичними навичками аналітичної, дослідницької роботи та ін.

Поточний контроль – усний (у вигляді індивідуального або групового опитування, аналізу ділових ситуацій, ділових ігор) або письмовий (у вигляді контрольної роботи, тестів). Форми поточного контролю з кожної теми визначає викладач.

Контрольне оцінювання може проводитись в усній формі, у формі письмової контрольної роботи та/або тестування (комп'ютерного, письмового).

Контроль самостійної роботи здійснюють шляхом перевірки виконаних завдань на практичних, семінарських заняттях, написання рефератів, есе тощо.

Підсумковий контроль – контроль навчальних досягнень здобувачів з метою оцінки якості освоєння ними програми навчальної дисципліни, що проводиться в період проміжної атестації у формі заліку або іспиту (якщо дисципліна вивчається впродовж декількох академічних періодів, то

підсумковий контроль може проводитися за частиною дисципліни, вивченої в даному академічному періоді). Мета підсумкового контролю – виявити засвоєння навчальної дисципліни в цілому, розуміння навчального матеріалу, взаємозв'язок змісту навчального матеріалу, логіку його засвоєння тощо.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену після закінчення вивчення навчальної дисципліни. Структура білета передбачає три теоретичних питання.

Критерії оцінювання результатів навчання

Усний виступ та виконання письмового завдання, тестування	Критерії оцінювання
5	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив від 90% тестових завдань.
4	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив 75–90% тестових завдань.
3	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив 60–75% тестових завдань.
2	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив до 60% тестових завдань.

Рейтингова система оцінювання результатів навчання

Нормативним підґрунтям встановлення рейтингу компетентності є Закон України «Про вищу освіту». Відповідно до статті 50 Закону України «Про вищу освіту» формами організації освітнього процесу є:

1) навчальні заняття; 2) самостійна робота; 3) практична підготовка; 4) контрольні заходи.

Вищий навчальний заклад на підставі освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми за кожною спеціальністю розробляє навчальний план, який визначає перелік та обсяг навчальних дисциплін у кредитах ЄКТС, послідовність вивчення дисциплін, форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми поточного і підсумкового контролю. Для

конкретизації планування навчального процесу на кожний навчальний рік складається робочий навчальний план, що затверджується керівником вищого навчального закладу (п.4 статті 10 ЗУ «Про вищу освіту»).

За рекомендацією МОН України розподіл балів з яких формується рейтинг компетентності здобувача вищої освіти відбувається між поточним контролем (60 балів) та підсумковим контролем (40 балів).

Рейтинг компетентності здобувачів вищої освіти НАВС з навчальної дисципліни.

Рейтинг компетентності здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни, що забезпечуються кафедрою включає *рейтинг компетентності з навчальної роботи* (аудиторна робота та самостійна робота) та *рейтинг компетентності з підсумкового контролю* (контрольні заходи). Що відповідає пропорції за 100-бальною шкалою: максимальний рейтинг з навчальної роботи – 60 балів (мінімальний 30 балів), максимальний рейтинг з підсумкового контролю – 40 балів. Якщо здобувач вищої освіти не зміг отримати мінімальної кількості балів з навчальної роботи (30 балів) або його загальний рейтинг компетентності складає менше 60 балів він вважається таким, що має академічну заборгованість.

Якщо здобувач вищої освіти виявляє бажання займатися науковою роботою то йому додатково до підсумкового рейтингу компетентності з дисципліни можуть бути зараховані *бали наукової роботи*. У разі зарахування додаткових балів за результатами наукової роботи загальний рейтинг компетентності здобувача вищої освіти НАВС з навчальної дисципліни не може перевищувати 100 балів¹.

Рейтинг з навчальної роботи здобувачів вищої освіти НАВС

Відповідно до структури навчального плану навчальна робота складається з *аудиторної роботи* (лекційні, лабораторні, практичні, семінарські заняття) та *самостійної роботи*.

Оцінювання компетентності з навчальної роботи здобувача вищої освіти з дисциплін, що забезпечуються кафедрою здійснюється шляхом встановлення відповідного рівня знань за кожне навчальне заняття та виставлення балів від 2 до 5. Важливо пам'ятати, що бали це не число, що отримуються в результаті вимірювань і обчислень, а приписане оціночне судження. Виставляючи бали, науково-педагогічний працівник має їх обґрунтувати, керуючись логікою та існуючими критеріями (табл. 1).

Таблиця 1

Характеристика оцінювання рівня компетентності здобувача вищої освіти

¹ Тобто даний рейтинг є додатковим і у разі перевищення 100 бальної шкали зменшується на ту кількість балів які її перевищують. Наприклад, *рейтинг компетентності з навчальної роботи* (аудиторна робота та самостійна робота) – 55 балів, *рейтинг компетентності з підсумкового контролю* (контрольні заходи) – 35 балів, *рейтингові бали за наукову роботу* – 20 балів, сума $55+35+20=110$, *загальний рейтинг компетентності здобувача вищої освіти* 100 балів.

Бали	Вид рівня компетентності	Критерій оцінювання компетентності	
2	Рецептивно-продуктивний	Незадовільний	У курсанта (слухача, студента) <i>відсутні знання</i> навчального матеріалу або він відмовляється від відповіді.
		Низький	Курсант (слухач, студент) має <i>фрагментарні знання</i> , що базуються на попередньому досвіді. Не здатен формулювати визначення понять, класифікаційні критерії та тлумачити їхній зміст. Не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань.
		Мінімальний	Курсант (слухач, студент) має <i>безсистемні знання</i> , допускає формально-логічні помилки при формулюванні понять, класифікаційних критеріїв та їхньому тлумаченні. Хаотично і невпевнено викладає матеріал, не здатен відділяти головне від другорядного, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань.
3	Репродуктивний	Достатній	Курсант (слухач, студент) має <i>базові знання</i> з навчальної дисципліни. Формулює юридичні поняття, класифікаційні критерії, але допускає інтерпретаційні помилки. Може виокремити ознаки явища та їх охарактеризувати (риси, властивості, аспекти). Відповідь надається за одним джерелом навчальної літератури. При відтворенні знань застосовує репродуктивний тип мислення, відсутнє системне викладення навчального матеріалу. Не вмє доказово обґрунтовувати свої судження, допускає неточності при використанні знань для вирішення практичних завдань.
4	Конструктивно-варіативний	Добрий	Курсант (слухач, студент) має <i>грунтовні знання</i> навчального матеріалу, але під час відповіді допускає незначні помилки. Володіє категоріально-понятійним апаратом та здатен використовувати знання для вирішення практичних завдань. Може охарактеризувати склад (зміст) явища (або внутрішню побудову явища) та його елементів. Може обґрунтувати призначення явища, яке конкретизується у його функціях (напрямах впливу на інші явища). Може навести подібність та відмінність з іншими спорідненими та протилежними явищами. Відповідь надається за декількома джерелами навчальної літератури, з посиланням на нормативно-правові акти та наведенням прикладів. При відтворенні знань застосовує продуктивний тип мислення.

5	Творчий	Відмінний	<p>рівень компетентності. Курсант (слухач, студент) має системні знання глибоко і повно засвоїв увесь навчальний матеріал, в якому легко орієнтується, володіє категоріально-понятійним апаратом, вміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Може навести особливості інтерпретації правових явищ в різних теоріях, загальне та відмінне в різних позиціях вчених, як в національному так і в міжнародному та європейському праві (в межах часу, предмету, простору). Здатен обґрунтувати перспективи розвитку правових явищ в Україні. Відповідь надається на основі знань державних програм, концепцій, проектів нормативно-правових актів, а також наукових досліджень вітчизняних та закордонних вчених. Даний рівень компетентності передбачає грамотний, логічний виклад відповіді (як в усній, так і в письмовій формі), якісне зовнішнє оформлення. При відтворенні знань застосовує евристичний тип мислення.</p>
---	---------	-----------	---

Рейтинг компетентності з навчальної роботи здобувача вищої освіти визначається шляхом встановлення середньоарифметичного балу здобувача вищої освіти отриманого на семінарських заняттях з урахуванням роботи на лекційних заняттях та самостійної роботи протягом опанування навчальної дисципліни помноженого на коефіцієнт K_1 ($K_1=60:5=12$) з округленням результату до цілого числа.

Середньоарифметичний бал здобувача вищої освіти визначається шляхом додавання усіх балів отриманих на семінарських заняттях з урахуванням роботи на лекційних заняттях та самостійної роботи протягом опанування навчальної дисципліни поділених на кількість відповідей здобувача вищої освіти з округленням результату до десятих (наприклад 3,8 або 4,5)². **При визначенні середньоарифметичного балу здобувача вищої освіти необхідною умовою його зарахування є те, що відповідні бали мають бути отриманні здобувачем вищої освіти не менше як на 50% занять з навчальної роботи. У разі не виконання зазначеної умови або коли середньоарифметичний бал здобувача вищої освіти менший 2,5 здобувач вищої освіти вважається таким, що має академічну заборгованість і не допускається до підсумкового контролю.**

Рейтинг з підсумкового контролю здобувача вищої освіти

Відповідно до навчального плану підсумковий контроль з навчальних дисциплін, що забезпечуються кафедрою передбачений у формі заліку.

Залік або екзамен із перевірки компетентності з навчальних дисциплін, що забезпечуються кафедрою складається письмово або усно за білетами підсумкового контролю які пропонуються здобувачу вищої освіти. Максимальна

² Наприклад, з дисципліни навчальним планом передбачено 5 семінарських та практичних занять. Для того щоб не мати академічної заборгованості здобувач вищої освіти має відповідати більше ніж на 50% занять тобто на 3 парах. Отже, виконуючи зазначену вимогу він працював на першому занятті і отримав 3 бали, на другому занятті він не підготувався і отримав 2 бали (які в подальшому пересклав на 4), на третьому занятті здобувач вищої освіти був у добовому наряді отримав Н яку в подальшому пересклав на 3 бали, на останньому – 4 бали. Середньоарифметичний бал складає загальна сума балів поділена на кількість оцінок $(3+4+3+4):4=3,5$. Відповідно рейтинг компетентності з навчальної роботи здобувача вищої освіти буде $3,5 \times 12 = 42$.

кількість балів з підсумкового контролю здобувача вищої освіти становить 40 балів. Форму білету підсумкового контролю наведено в Додатку 1. Кількість білетів підсумкового контролю має перевищувати кількість здобувачів вищої освіти у навчальній групі не менше ніж на 5 одиниць.

Білет підсумкового контролю мають складатися з теоретичних і практичних питань. Білет підсумкового контролю мають відповідати таким вимогам:

– кожне питання бажано розпочинати словами: обґрунтувати..., проаналізувати..., дати оцінку..., довести... тощо, щоб забезпечити перевірку вміння здобувачів вищої освіти використовувати набуті знання для вирішення практично спрямованих завдань;

– складність білетів має бути приблизно однаковою і дозволяти здобувачу вищої освіти за час, відведений для відповіді, глибоко та повно розкрити зміст усіх питань;

– при формулюванні завдань (питань) необхідно використовувати поняття, терміни, назви, позначення тощо відповідно до програми навчальної дисципліни.

Кількість питань в білеті підсумкового контролю з навчальних дисциплін визначається кафедрою з урахуванням специфіки дисципліни³.

Оцінювання компетентності здобувача вищої освіти під час підсумкового контролю здійснюється шляхом встановлення відповідного рівня знань за кожне питання. Виставляючи рівень компетентності, науково-педагогічний працівник має його обґрунтувати, керуючись логікою та існуючими критеріями (табл. 1).

Рейтинг компетентності з підсумкового контролю здобувача вищої освіти визначається шляхом встановлення середньоарифметичного балу здобувача вищої освіти отриманого за кожне питання білету підсумкового контролю помножене на коефіцієнт K_2 ($K_2=40:5=8$) з округленням результату до цілого числа.

Середньоарифметичний бал здобувача вищої освіти з підсумкового контролю визначається шляхом додавання усіх балів отриманих за кожне питання білету підсумкового контролю поділених на кількість питань білету з округленням результату до десятих (наприклад 3,8 або 4,5)⁴.

Рейтинг наукової роботи здобувача вищої освіти

За результатами семестрової наукової роботи здобувача вищої освіти його рейтинг компетентності з дисципліни може бути підвищений з урахуванням рівнів результативності такої роботи.

³ Наприклад, два теоретичних питання, одне практичне, одне питання з переліку питань що виноситься на самостійну роботу.

⁴ Наприклад, здобувач вищої освіти відповідаючи на білет підсумкового контролю за перше питання отримав 3 бали, за друге 4 бали, за третє 5 балів, за четверте 3 бали. Відповідно його загальний рейтинг з підсумкового контролю за результатами складання екзамену буде $((3+4+5+3) \div 4) \times 8 = 30$. Або інший приклад, здобувач вищої освіти відповідаючи на білет підсумкового контролю за перше питання отримав 3 бали, за друге 4 бали, за третє 5 балів. Відповідно його загальний рейтинг з підсумкового контролю за результатами складання екзамену буде $((3+4+5) \div 3) \times 8 = 32$. Або ще приклад, здобувач вищої освіти відповідаючи на білет підсумкового контролю за перше питання отримав 4 бали, за друге 5 балів. Відповідно його загальний рейтинг з підсумкового контролю за результатами складання екзамену буде $((4+5) \div 2) \times 8 = 36$.

Рейтингові бали за наукову роботу здобувача вищої освіти нараховуються з урахуванням рівнів результативності цієї роботи. Відповідні значення рівнів та додаткові бали визначаються згідно з таблицею (табл. 2).

Таблиця 2

Характеристика оцінювання рівня творчих досягнень здобувача вищої освіти

Результати творчої роботи здобувача вищої освіти	Рівень результативності та додаткові бали
Стаття у факультетському (інститутському) збірнику, призове місце на конкурсі наукових робіт факультету (інституту), приз за експонат на виставці робіт, доповідь на факультетській (інститутській) науковій конференції та ін.	I рівень, факультетський (інститутський) – 5 балів
Ті ж досягнення на заходах академічного рівня, прийняття до розгляду заявки на патент та ін.	II рівень, академічний – 10 балів
Ті ж досягнення на заходах міжвузівського рівня чи МОН, МВС декілька досягнень II рівня, участь у республіканських виставках, національних олімпіадах, отримання державного патенту, заявка на закордонне патентування.	III рівень, міністерський, міжвузівський – 15 балів
Статті в міжнародних збірниках та журналах, доповіді на міжнародних конференціях і семінарах, участь у міжнародних олімпіадах, конкурсах та виставках, отримання закордонного патенту.	IV рівень, міжнародний – 20 балів

Фіксація результатів компетентності здобувача вищої освіти

Для занесення результатів компетентності здобувача вищої освіти у відомість обліку успішності, залікову книжку здобувача вищої освіти використовується таблиця співвідношення між рейтингом здобувача вищої освіти та ECTS оцінками (табл. 3).

Розподіл балів, що присвоюються здобувачеві

Накопичення балів з тем за усі види робіт						Підсумковий контроль	Підсумкова кількість балів
<i>max 60 %</i>						<i>max 40 %</i>	<i>max 100 %</i>
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Самостійна робота	Залік	
5	10	15	20	25	35	40	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
85-89	добре	B	вище середнього рівня
75-84		C	загалом хороша робота
66-74		D	непогано
60-65	задовільно	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
35-59	незадовільно	Fx	необхідне перескладання
1-34		F	необхідне повторне вивчення курсу

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає дисципліна та з урахуванням дистанційного навчання

- пакет програмних продуктів Microsoft Office, а саме: Microsoft Word, Microsoft Excel, Microsoft PowerPoint та ін.;
- мультимедійний проектор, комп'ютер /ноутбук/планшет, інтерактивні дошки.

Для забезпечення можливості організації дистанційного навчання може використовуватися платформа Zoom, середовище Classroom, Moodle «Мудл», Соціальні мережі та Telegram.

10. Перелік питань/завдань для підсумкового контролю з навчальної дисципліни

1. Визначте поняття, ознаки та види юридичної діяльності за різними критеріями класифікації.
2. Виходячи із соціальної ролі юридичної професії, підготуйте характеристику особистості випускника НАВС.
3. Відповідно до чинного законодавства надайте перелік основних професійних вимог, що ставляться до суддівської діяльності та розкрийте їх зміст.
4. Дайте характеристику політичній культурі юриста.
5. Зазначте та охарактеризуйте головні напрямки виховної та просвітницької роботи у подоланні правового нігілізму українського суспільства.
6. Коротко охарактеризуйте методологію юридичної науки.
7. На основі чинного законодавства назвіть основні деонтологічні вимоги, що ставляться до працівників органів прокуратури.
8. Надайте визначення конфлікту, його ознак та видів.

9. Надайте визначення поняттю та розкрийте ознаки, структуру, зміст та функції юридичної науки.

10. Надайте визначення поняттю юридичної діяльності та охарактеризуйте його основні риси.

11. Надайте визначення правовій категорії «присяга» та охарактеризуйте її роль у професійній діяльності юриста.

12. Надайте визначення та загальну характеристику юридичної практичної діяльності.

13. Надайте визначення та охарактеризуйте види закладів вищої освіти.

14. Надайте визначення юридичної практики та розкрийте зміст її ознак.

15. Надайте загальну характеристику академічної доброчесності.

16. Надайте загальну характеристику правової культури юриста.

17. Надайте характеристику професійної таємниці юриста.

18. Назвіть основні вимоги естетичної культури юриста.

19. Назвіть основні вимоги етичної культури юриста.

20. Назвіть основні деонтологічні вимоги, що ставляться до представників адвокатської діяльності.

21. Назвіть основні деонтологічні та професійні вимоги, що ставляться до професії працівника поліції.

22. Назвіть основні деонтологічні та професійні вимоги, що ставляться до професії слідчого.

23. Назвіть перелік моральних та деонтологічних вимог, що ставляться до представників державної та приватної виконавчої діяльності.

24. Назвіть перелік професійних та деонтологічних вимог, що висуваються до працівників нотаріату.

25. Назвіть причини виникнення конфліктів та їх стадії.

26. Назвіть та коротко охарактеризуйте основні міжнародні стандарти професійної діяльності юристів.

27. Назвіть та коротко охарактеризуйте основні національні стандарти професійної діяльності юристів.

28. Назвіть та охарактеризуйте типи закладів вищої освіти.

29. Назвіть шляхи вирішення юридичних конфліктів.

30. Назвіть, які на Вашу думку існують причини професійної деформації юриста.

31. Освітня, професійна та наукова юридична діяльність, їх співвідношення.

32. Охарактеризуйте вимогу відданості правам людини у професійній діяльності представників юридичної професії.

33. Охарактеризуйте вимогу щодо несумісності у професійній діяльності представників юридичної професії.

34. Охарактеризуйте гендерну рівність у процесі здобуття вищої освіти в Україні.

35. Охарактеризуйте деонтологічні вимоги дотримання високих етичних стандартів на робочому місці та поза ним, офлайн та онлайн.

36. Охарактеризуйте діяльність юриста в якості медіатора.

37. Охарактеризуйте значення корпоративних норм у професійній діяльності представників юридичної професії.
38. Охарактеризуйте ідею безсторонності у професійній діяльності юриста.
39. Охарактеризуйте консультативну юридичну діяльність та деонтологічні вимоги до такого виду діяльності.
40. Охарактеризуйте методи навчання у закладах вищої освіти.
41. Охарактеризуйте особливості правничої комунікації.
42. Охарактеризуйте принцип конфіденційності у професійній діяльності представників юридичної професії.
43. Охарактеризуйте рівні вищої освіти.
44. Охарактеризуйте систему юридичних наукових знань.
45. Охарактеризуйте структурні елементи системи вищої освіти в Україні.
46. Охарактеризуйте структуру юридичної діяльності.
47. Охарактеризуйте ступені вищої освіти.
48. Охарактеризуйте фактори формування професійної свідомості юриста.
49. Охарактеризуйте форми навчання в системі юридичної освіти.
50. Перерахуйте та охарактеризуйте види порушень академічної доброчесності.
51. Перерахуйте учасників освітнього процесу у відповідності до чинного законодавства України та розкрийте їх права й обов'язки.
52. Розкрийте взаємозв'язок юридичної деонтології з іншими навчальними дисциплінами.
53. Розкрийте внесок римських юристів у світову юридичну теорію та юридичну практику.
54. Розкрийте етичні засади взаємовідносин між правниками.
55. Розкрийте зміст понять правового нігілізму, правового дилетантизму, правового ідеалізму, правового інфантилізму.
56. Розкрийте зміст правової та професійної культури юриста.
57. Розкрийте зміст та значення риторики у професійній діяльності юриста.
58. Розкрийте зміст та значення службового етикету.
59. Розкрийте історичні аспекти становлення системи деонтологічних знань.
60. Розкрийте місце науки у професійній діяльності правника.
61. Розкрийте поняття, предмет та завдання юридичної деонтології.
62. Розкрийте роль верховенства права у професійній діяльності юриста.
63. Розкрийте структуру закладів вищої освіти.
64. Розкрийте тенденції розвитку юридичної діяльності на сучасному етапі.
65. Сформулюйте визначення професії юриста та його професіограми.
66. У чому, на Вашу думку, проявляється інформаційна культура юриста.
67. Що означає «недопущення конфлікту інтересів» у професійній діяльності юриста. Наведіть приклади такого правового явища.

68. Що означає принцип доброчесності у професійній діяльності юриста.
69. Що означає принцип незалежності у професійній діяльності юриста.
70. Що означає принцип об'єктивності у професійній діяльності юриста.

11. Рекомендовані джерела інформації:

Основна

1. Про вищу освіту: Закон України від 1 лип. 2014 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 31.08.2022).
2. Bentham J. Deontology or, The science of morality. London; Edinburgh, 1834.
3. Бесчастний В. М. Етикет і професійна етика поліцейського / В. М. Бесчастний, Т. В. Кононенко, Т. М. Сабельникова ; М-во внутр. справ України, Донец. юрид. ін-т. Київ : ВД Дакор, 2019. 216 с.
4. Біленчук П. Д. Поліцейський Кодекс України. Яким йому бути? *Часопис Київського університету права*. 2015. № 3. С. 287 – 292.
5. Гаркуша А. Г. Гендерний паритет: жінка в Національній поліції України. *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*. 2019. № 1.
6. Гусарєв С. Д., Старицька О. О. Юридична деонтологія. *Велика українська юридична енциклопедія* : у 20 т. Т. 2. Філософія права / [редкол.: С. І. Максимов (голова) та ін.] ; Нац. акад. прав. наук України ; Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2017. С. 1082 – 1086.
7. Гусарєв С. Д., Мінченко О. В., Свиридюк Н. В., Старицька О. О. Юридична деонтологія. Мультимедійний навчальний підручник [Електронний ресурс] / С. Д. Гусарєв, О. В. Мінченко, Н. В. Свиридюк, О. О. Старицька // НАВС. 2015. URL: https://arm.naiu.kiev.ua/books/JD_book/index.html
8. Деонтологічні засади службової діяльності: Службовий етикет правоохоронця (поліцейського) [Текст]: Пам'ятка / Петрова Г. М. К.: Нац. акад. внутр. справ, 2015. 104 с. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/2433>
9. Довідник поліцейського офіцера громади / В. М. Братковський, В. М. Висоцький, Р. Г. Гранківський, Н. І. Дідик, Д. І. Йосифович, К. М. Костовська, Л. М. Сукмановська, Ю. А. Хатнюк, О. Л. Хитра. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 240 с. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2963/1/%d0%99%d0%be%d1%81%d0%b8%d1%84%d0%be%d0%b2%d0%b8%d1%87%20%d0%94.%d0%86.-%d0%94%d0%be%d0%b2%d1%96%d0%b4%d0%bd%d0%b8%d0%ba--.pdf>
10. Заборона катування: практика Європейського суду з прав людини, міжнародні нормативні акти та законодавство України [Текст] : наук.-практ. посіб. / [уклад.: А. О. Смирнов та ін.] ; за ред. д-ра юрид. наук А. В. Столітнього та канд. юрид. наук С. В. Шмалені ; [European court of human rights, Cour Européenne des droits de l'homme]. Київ : Норма права, 2019. 819 с.

11. Закон України «Про Національну поліцію» : наук.-практ. комент. / за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокурєнка; О. І. Безпалова, К. Ю. Мельник, О. О. Юхно та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка. Харків, 2016. 408 с.
12. Захист прав людини: міжнародний та вітчизняний досвід: матеріали І Міжнародної науково-практичної конференції (16 травня 2019 року). Київ: Національна академія прокуратури України, 2019. 712 с. URL: http://napu.com.ua/materialy/zahust_prav_ludunu.pdf
13. Збірник тез доповідей учасників науково-практичного семінару здобувачів вищої освіти «Професійна комунікація: мова, культура, право» / за заг. ред. І. Ю. Сковронської. Львів, 2018. 202 с.
14. Зусін В. Я. Професійна етика та естетика поліцейського : навчальний посібник / В. Я. Зусін, М. О. Семенишин, В. В. Остапчук. Маріуполь: ДВНЗ «ПДТУ», 2018. 31 с.
15. Камінська Н. В. Забезпечення гендерної рівності: проблеми теорії та практики. К. : КНТ. 2019. 160 с.
16. Кобзар О. Ф. Поліцейська діяльність в Україні: адміністративно-правовий аспект : монографія. Харків; Дніпропетровськ: Панов, 2015. 316 с.
17. Когут Я. М. Визначення кола суб'єктів поліцейської діяльності. *Науковий вісник Львівськ. держ. ун-ту внутр. справ.* 2014. № 1. С. 173 – 180
18. Мердок Дж. Європейська конвенція з прав людини та охорона правопорядку : посібник для співробітників поліції та правоохоронних органів / Рада Європи ; Рада Європи. Б. м. : Центр ; Страсбург : Рада Європи, 2013. 157 с.
19. Методичний посібник для фахівців, які впроваджують корекційні програми для осіб, які вчинили насильство в сім'ї / Укладачі: Мустафаєв Г. Ю., Довгаль І. І. Київ, 2011. 192 с.
20. Мухіна Г. В. Про деякі аспекти психологічної підготовки майбутніх поліцейських // Національна поліція Донеччини: проблеми становлення та стратегія розвитку - 2016 : Всеукр. наук.-практ. конф. (Маріуполь, 21 жовтня 2016 р.) : тези доповідей / ДВНЗ «ПДТУ», Головне упр. Нац. поліції в Донецькій області, Донецькій юридичний ін-т. Маріуполь, 2016. С. 119 – 123
21. Нестерцова-Собакарь О. В. Використання зарубіжного досвіду формування норм професійної етики в діяльності Національної поліції України / Проблеми формування громадянського суспільства в Україні: виклики та колізії: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (ДДУВС, 15.05.2020). Дніпро. С. 239 – 241
22. Пам'ятка працівника Національної поліції України : Інформаційно-довідкові матеріали з питань професійного спілкування поліцейських / [уклад.: Клименко І. В., Швець Д. В., Євдокімова О. О., Посохова Я. С.] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2017. 52 с.
23. Пендюра М. М. Завдання поліцейської деонтології як міждисциплінарної юридичної науки в системі підготовки висококваліфікованих поліцейських // Юридична освіта: осмислення, виклики та перспективи (пам'яті Юрія Бондаря) : зб. матеріалів круг. столу (м. Київ, 26 берез. 2020 р.) / Редкол. : А. М. Завальний, Ю. В. Кривицький, Н. В. Лазнюк. Київ : НАВС, 2020. С. 83 – 87

24. Пендюра М. М. Про деякі актуальні аспекти запровадження у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання навчальної дисципліни поліцейська деонтологія. Актуальні проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: Матеріали круглого столу. (13 грудня 2019 року). Черкаси: ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2019. С. 64 – 66.

25. Пендюра М. М. Про правову культуру правоохоронця в процесі викладання навчальної дисципліни «Поліцейська деонтологія». Актуальні проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: Матеріали круглого столу (12 березня 2020 року). Черкаси: ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2020. С. 171 – 173

26. Пендюра М. М., Дручек О. В. Юридична деонтологія : навч. посіб. Ч.1. Київ : НАВС, 2014. 170 с.

27. Пендюра М. М., Дручек О. В. Юридична деонтологія : навч. посіб. Ч. 2. К. : НАВС, 2014. 156 с. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/14520>

28. Петришин О. В., Зінченко О. В. Юридична деонтологія : посіб. для підгот. до заліків та іспитів. Харків : Право, 2018. 84 с.

29. Петков С. В. Забезпечення прав людини правоохоронними органами / С. В. Петков, І. В. Іванов, Ю. В. Делія. Київ : КНТ, 2019. 241 с.

30. Пірен М. І. Деонтологія конфліктів та управління: Навч.-практ. посіб. / Українська академія держ. управління при Президентові України; Інститут психології ім. Г. С. Костюка АПН України К.: УАДУ, 2001. 378 с.

31. Права людини в національному та європейському контекстах : підручник / Н. І.Петрецька, Ю. М.Бисага, Д. М.Белов та ін. ; за заг. ред. Н. І. Петрецької, Ю. М. Бисаги. Ужгород, Видавничий дім “Гельветика”, 2018. 482 с.

32. Професійне спілкування працівників Національної поліції: підручник / авт. кол.: С. І. Яковенко, О. М. Цільмак, Ю. В. Меркулова та ін.; За ред. док. псих. наук, проф. С.І. Яковенка. Одеса: Астропринт, 2017. 260 с.

33. Роговенко М. М. Професійна етика поліцейських: публічно-правовий аспект. Генезис публічного та приватного права: європейський вимір: зб. матеріалів міжнар. юридичної наук.-практ. конф. «Актуальна юриспруденція» (м. Київ, 6 березня 2019 р.). Київ, 2019. С. 29 – 31.

34. Свиридюк Н. П. Філософсько-правові засади конфліктів у сфері професійної діяльності юриста: монографія / НАВС. К., 2012. 203 с.

35. Станчев М. Г. Дипломатичний протокол та етикет : навчально-методичний посібник до спецкурсу для студентів V курсу історичного факультету денного відділення спеціальності «Всесвітня історія» спеціалізації «Нова та новітня історія» / М. Г. Станчев. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 96 с.

36. Старицька О. О. До питання гендерної рівності: що зроблено та на що очікувати. XXXV International scientific conference “The overall development of the modern world” (22 November, 2018) Morrisville, Lulu Press., 2018, P. 65 – 69.

37. Старицька О. О. Структурна характеристика юридичної конструкції права на мирні зібрання. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 2 С. 42 – 46.
38. Старицька О. О. Сучасні підходи до розуміння сутності акту присяги. *Journal «ScienceRise: Juridical Science»*. 2018. № 4(6). С. 25 – 28
39. Статус поліції: міжнародні стандарти і зарубіжне законодавство / За заг. редакцією О. А. Банчука. К.: Москаленко О. М., 2013. 588 с.
40. Теоретико-прикладні засади конструктивної взаємодії поліції і населення в соціумі: монографія / В. В. Середа, Р. І. Благута, О. М. Балинська, З. Я. Ковальчук, О. М. Ковбич, Л. Й. Гуменюк та ін.; за заг. ред. З. Р. Кісіль. Львів: ЛьвДУВС, 2017. 600 с.
41. Хабермас Ю. Комунікативна дія і дискурс. *Першоджерела комунікативної філософії*. К.: Либідь, 1996. С. 84 – 91
42. Школа С. М., Сіротченков Д. Ю. Підготовка поліцейських в Україні на етапі входження в європейський освітній простір. Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України: Збірник наукових праць. Харків: ХНУВС, 2018. С. 205 – 209.
43. Юридична деонтологія : підруч. / [С. П. Погребняк та ін.] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. Нац. акад. прав. наук України О. В. Петришина; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Х.: Право, 2014. 245 с.
44. Юридична деонтологія. Від навчання до практики : навч. посіб. / [Л. В. Радовецька, С. П. Лясковська, О. О. Тихомиров та ін.]. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2019. 296 с.
45. Бабенко А.М., Борисова О.О. Юридична деонтологія: навч. посіб. – Одеса: ОДУВС, 2022. – 176 с.
46. Сучасні основи професійної діяльності правника: навч. посіб. / [Л.В. Радовецька, О.О. Тихомиров, О.К. Тугарова та ін.]. – Київ : Видавничий дім «Кондор», 2022. – 344 с.

Додаткова

1. Аронов Я. Професійна культура юриста та її значення у юридичній практиці: дис. на здобуття наук. ступеня канд.. юрид. наук : спец. 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень. ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК». К., 2020. 223 с.
2. Бандурка А. М. Конфліктологія : [учеб. пособ. для вузов] / А. М. Бандурка, В. А. Друзь ; МВД України ; Ун-т внутр. дел. Х. : Оригинал ; Фортуна-пресс, 1997. 352 с.
3. Біла-Тюріна Ю. З. Ознаки поліцейських послуг та їх характеристика. Традиції та новації юридичної науки: минуле, сучасне, майбутнє: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 трав. 2017 р.): у 2 т. Одеса: Видав. дім «Гельветика», 2017. Т. 2. С. 72 – 74
4. Бобровник С. В. Правовий конфлікт: поняття, ознаки, природа та різновиди. *Вісник Академії правових наук України: Збірник наукових праць*. 2011. № 1(64). С. 26 – 33

5. Ведерніков Ю. А. Юридична деонтологія : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Ведерніков Ю. А., Кульбач С. О., Кучук А. М. ; Ун-т сучас. знань. Дніпропетровськ : Свідлер А. Л., 2011. 205 с.
6. Взаємодія працівників Національної поліції з представниками ЗМІ під час несення служби: методичні рекомендації / Бугайчук К. Л., Сердюк О. О., Гладкова Є. О., Щербакова І. В., Баранник О. Б. Харків: Харк. нац. ун-т. внутр. справ., ГУНП України в Харк. обл. 2017. 26 с.
7. Вознюк К. Жінки в законі: нюанси гендерної (не) рівності. URL: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/zhinki-v-zakoni-nyuansi-gendernoyi-ne-rivnosti.html>
8. Волошина Я. Л. Юридична консультативна діяльність : теоретико-правове дослідження : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. НАВС - Київ: - 2019р. 261 с.
9. Гапотій В. Д. Юридична деонтологія: навчальний посібник / В. Д. Гапотій, О.Г. Мінкова. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2018. 146 с.
10. Гіда Є. О. Деонтологічні засади діяльності поліції та їх закріплення у міжнародно-правових документах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер.: Право.* 2014. Вип. 25. С. 20-23.
11. Голопич І. М. Формування компетентностей професійного спілкування майбутніх поліцейських засобами української мови. *Наукові записки кафедри педагогіки.* 2019. Вип. 44. С. 60 – 72.
12. Грубінко А. В., Кравчук В. М. Юридична деонтологія і професійна етика та логіка для юристів: навчально-методичний практикум для студентів денної та заочної форм навчання спеціальностей «Право» і «Міжнародне право». Тернопіль, 2019. 116 с.
13. Дискримінація в Україні: що це та як із нею боротися. URL: <http://ulaf.org.ua/diskriminatsiya-v-ukrayini-shho-tse-ta-yak-iz-neyu-borotisyua/>
14. Дії правоохоронних органів у випадках атак на ЛГБТКІ-активістів під час публічних заходів та у ситуаціях злочинів на ґрунті ненависті за ознакою СОПІ (Рекомендації) URL: https://helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2019/07/preview_Dii_Police_LGBT_A4-1.pdf
15. Дотримання прав людини в правоохоронній діяльності: навч. посібник / І. П. Андрусак, Д. Є. Забзалюк, П. М. Лепісевич та ін.; за заг. ред. Д. Є. Забзалюка, Р. Б. Тополевського. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 320 с.
16. Європейський стандарт демократичного цивільного контролю за сектором безпеки [Текст] / О. С. Проневич // Сектор безпеки України: актуальні питання науки та практики : зб. наук. праць за матеріалами VI Міжнар. наук.-практ. конф. (18 квіт. 2018 р.) / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Головне упр. Європ. поліц. асоц. України в Харків. обл. та ін. Харків : Точка, 2018. С. 120 – 122
17. Ємельяненко Л.М. Управління конфліктами: Підручник. / Л.М. Ємельяненко, О.В. Сімоходська; Держ. вищ. навч. закл. "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". К.: КНЕУ, 2011. 339 с.
18. Замула А. Ю. Еволюція становлення тортур (катувань) у сучасному міжнародному праві. *Право і суспільство.* 2015. № 5-2, ч. 3. С. 9 – 10

19. Занік Ю. М. Інтелектуальна культура юриста: філософсько-правовий аспект : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.12 “Філософія права”; Київ. нац. ун-т внутр. справ. К., 2006. 16 с.

20. Іващенко В. О. Законодавче закріплення гендерної рівності при здобутті вищої юридичної освіти в Україні // Юридична освіта: осмислення, виклики та перспективи (пам'яті Юрія Бондаря) : зб. матеріалів круг. столу (м. Київ, 26 берез. 2020 р.) / Редкол. : А. М. Завальний, Ю. В. Кривицький, Н. В. Лазнюк. Київ : НАВС, 2020. С. 43 – 46

21. Кацавець Р. С. Ораторське мистецтво. Підручник [для студ. вищ. навч. закл.] К.: Правова єдність. 2018. 216 с.

22. Келлі Л. Насильство щодо жінок і дітей. Новий погляд на поліцейську діяльність, її інноваційність та професіоналізм : посібник для Ради Європи. Львів : Астролябія, 2011. 175 с.

23. Кісіль З. Р. Юридико-психологічні засади запобігання професійній деформації працівників правоохоронних органів: монографія. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. 848 с.

24. Колодка А. В. Психологічні особливості оперативного спілкування працівників поліції як один із аспектів формування позитивної громадської думки. Психологічні конструкти позиціонування поліції серед населення : матеріали круглого столу від 24 листопада 2016 р. Львів : ЛДУВС, 2016. С. 278 – 281.

25. Котелюх М. О. Модель формування професійної моралі майбутніх працівників поліції. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2015. Вип. 44 (97). С. 181–190

26. Кудрявцева Г. І. Особливості підготовки працівників національної поліції України до професійної діяльності. *Інноваційна педагогіка* : наук. журнал Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій. Вип. 6. Одеса, 2018. С. 162 – 165

27. Куруч А. В. Шляхи подолання професійної деформації працівників системи МВС. *Честь і закон*. 2013. № 2 (45). С. 88 – 92.

28. Кучук А. М. Права людини: соціокультурний і деонтологічний аспекти // PRÁVA A SLOBODY ČLOVEKA A OBČANA: MECHANIZMUS ICH IMPLEMENTÁCIE A OCHRANY RÔZNYCH OBLASTIACH PRÁVA: Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie (19 – 20. septembra 2014, Bratislava, Slovenská republika). – Bratislava, 2014. 68 – 70.

29. Марценюк Т. О. Гендерна політика Європейського Союзу: загальні принципи та найкращі практики. URL: https://www.naiou.kiev.ua/files/zakon_ukr/gender/genderna_politika_s.pdf

30. Марценюк Т. О. Гендерна рівність і недискримінація: посібник для експертів і експерток аналітичних центрів. К., 2014. 65 с. URL: https://www.naiou.kiev.ua/files/zakon_ukr/gender/Martsenyuk_Gender_and_non_discrimination_.pdf

31. Маськовіта М. М. Деонтологічні кодекси як морально-правова основа підвищення ефективності реалізації присяги. *Вісник Національного*

університету "Львівська політехніка". *Юридичні науки*. 2016. № 837. С. 287 – 291.

32. Маськовіта М. М. Інститут присяги працівника органів внутрішніх справ: історико-правовий аспект. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. *Юридичні науки*. 2015. № 824. С. 265 – 271.

33. Мискова Г. М. Характеристика інноваційних технологій навчання фахівців юридичних спеціальностей. *Дидактика*. 2020. № 20. С. 74-76.

34. Михайлова Ю. О. Організація ефективної комунікації як ключового елементу підвищення авторитету працівників поліції та налагодження взаємодії з населенням. *Форум права*. 2015. № 1. 12 С. 178 – 181

35. Міжнародна поліцейська енциклопедія : у 10 т. / відп. ред. Ю. І. Римаренко, Я. Ю. Кондратьєв, В. Я. Тацій, Ю. С. Шемшученко. К. : Концерн "Видавничий Дім "Ін Юре"", 2003. Т. 1 : Теоретико-методологічні та концептуальні засади поліцейського права та поліцейської деонтології. 2003. 1232 с.

36. Міжнародна поліцейська енциклопедія. У 10 т. / Відп. ред. Ю. І. Римаренко, Я. Ю. Кондратьєв, В. Я. Тацій, Ю. С. Шемшученко. Т. 1. Теоретико-методологічні та концептуальні засади поліцейського права та поліцейської деонтології. К.: Концерн "Видавничий Дім "Ін Юре", 2003. 1232 с.

37. Міжнародний досвід попередження та протидії домашньому насильству [Монографія] / А. О. Галай, В. О. Галай, Л. О. Головка, В. В. Муранова та ін. / За заг. ред. А. О. Галай. К.: КНТ, 2014. 160 с.

38. Міжнародні стандарти, принципи і рекомендації в галузі виконання покарань та діяльності органів і установ виконання покарань : методичні рекомендації / [Уклад. О. В. Романюк, В. О. Човган]; Біла Церква, 2016. 131 с.

39. Мораль і право в системі соціальних уявлень та їх місце й роль у діяльності Національної поліції України: монографія / І. М. Євхутич. Львів: ЛьвДУВС, 2017. 212 с.

40. Наливайко Л. Р., Степаненко К. В. Міжнародно-правові стандарти прав людини: навч. посібник. Дніпро: ДДУВС, 2019. 184 с.

41. Організація професійної діяльності юриста: теорія і практика / Ф. Бойль, Д. Каппс, Ф. Плауден, К. Сендфорд ; [наук. ред. і пер. В. І. Андрейцев; пер з 2-го англ. вид.]. К. : Знання, 2006. 478 с.

42. Пам'ятка працівника Національної поліції України : Інформаційно-довідкові матеріали з питань професійного спілкування поліцейських / [уклад.: Клименко І. В., Швець Д. В., Євдокімова О. О., Посохова Я. С.] ; МВС України, Харків, нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2017. 52 с.

43. Пендюра М. М. Європейська практика судового захисту честі, гідності людини та громадянина. Практика Європейського суду з прав людини як джерело національного права: матеріали круглого столу (м. Дніпро, 24 листоп. 2017 р.); уклад.: д-р юрид. наук, доц. А. М. Кучук; канд. юрид. наук, доц. О. О. Орлова. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2017. С. 37 – 40

44. Пендюра М. М. Проблемні аспекти розуміння категорії «катування» в міжнародній та національній правовій практиці. Державотворення та правотворення в контексті євроінтеграції : Матеріали доповідей, виступів і

повідомлень учасників III-го Всеукраїнського круглого столу (м. Львів, 8 грудня 2017 р.) / Забзалюк Д. Є. (відповідальний за випуск), Яремчук В. Д. (укладач) / Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів : ПП «Видавництво «БОНА», 2017. С. 170 – 173

45. Плугатар Т. А. Забезпечення гендерної рівності у діяльності Національної поліції України. *Науковий вісник публічного та приватного права: Збірник наукових праць*. Випуск 3. Т. 2. К. : Науково-дослідний інститут публічного права, 2018. С. 42 – 47. URL: http://www.nvppr.in.ua/vip/2018/3/tom_2/11.pdf

46. Політова А. С. Права жінок-поліцейських та політика гендерної рівності: досвід інших країн у вітчизняному контексті // Національна поліція Донеччини: проблеми становлення та стратегія розвитку - 2016 : Всеукр. наук.-практ. конф. (Маріуполь, 21 жовтня 2016 р.) : тези доповідей. ДВНЗ «ПДТУ», Головне упр. Нац. поліції в Донецькій області, Донецькій юридичний ін-т. Маріуполь, 2016. С. 132 – 134 URL: http://eir.pstu.edu/bitstream/handle/123456789/10706/%D0%9D%D0%B0%D1%86_%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%86%D1%96%D1%8F_p133-135%20%28%D1%81.%20132-134%29.pdf?sequence=1

47. Полудьонна Н. С. До питання мовленнєвої культури працівника Національної поліції. Українська мова в юриспруденції: стан, проблеми, перспективи: збірник тез XV Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 28 листопада 2019 року). Київ: НАВС, 2019. С. 38 – 41.

48. Порадник для працівників поліції щодо попередження правопорушень серед підлітків / Журавель Т. В., Мальована Т. І., Строева Н. М., Янковець В. В.; за ред. Т. В. Журавель. К. : Видавництво: ФОП Буря О.Д., 2015. 36 с.

49. Приватна юридична практика. Бердан І.Ю., Москаленко А.В. К.: Видавничий дім «Кондор», 2020. 184 с.

50. Проневич О. С. Імплементация європейських деонтологічних стандартів професійної діяльності поліцейських у вітчизняне законодавство: до постановки проблеми. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2016. Вип. 4. С. 102 - 110.

51. Психологічні засади забезпечення службової діяльності працівників правоохоронних органів: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (в авторській редакції), (м. Кривий Ріг, 07 лютого 2019 року). Кривий Ріг, 2019. 493 с.

52. Психологія слідчої діяльності : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [В. Г. Андросюк, О. М. Корнєв, О. І. Кудерміна та ін.] ; за заг. ред. Л. І. Казміренко. К. : Правова єдність, 2009. 200 с.

53. Рижук Ю. М. Теоретичні питання функціонування інституту поліцейського омбудсмену в Україні URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/5405>

54. Роговенко М. М. Засоби розвитку моральної культури спілкування майбутніх правоохоронців. Професійна компетентність юриста: перспективні

напрями та тенденції формування: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (28 березня 2018 р.). Дніпро, 2018. С. 215 – 217.

55. Роговенко М. М. Принцип справедливості в діяльності національної поліції України. Реформування законодавства і державних інституцій: досягнення, недоліки та перспективи: зб. матеріалів міжнар. юридичної наук.-практ. конф. «Актуальна юриспруденція» (м. Київ, 30 травня 2019 р.). Київ, 2019. С. 42 – 44.

56. Роговенко М. М. Формування особистості майбутніх правоохоронців на етапі професійної підготовки // Філософські, методологічні та психологічні проблеми права [Текст]: зб. матеріалів VII Всеукр. наук.-теорет. конф. (Київ 11 листоп. 2017 р.) / [редкол.: В. В. Черней, М. В. Костицький, С. Д. Гусарев та ін.] Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. С. 359 – 363.

57. Савіщенко В. М. Генезис деонтологічної основи професійної діяльності юристів. Матеріали XVIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (ДДУВС, 28.02.2020). Електронний архів (репозитарій) Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ: URL: <http://er.dduvs.in.ua/handle/123456789/4360> (дата звернення: 06.05.2020).

58. Сироїд Т. Л. Міжнародний організаційно-правовий механізм захисту національних меншин: від витоків до сьогодення. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право»*, (28), 164 – 174. URL: <https://periodicals.karazin.ua/law/article/view/14322>

59. Системи освіти та підготовки поліції в регіоні ОБСЄ / Автори: Хатія Деканоїдзе, Мадлен Хелашвілі: Київ, 2018. 164 с. URL: <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/423404?download=true>

60. Сливка С. С. Філософсько-правові проблеми професійної культури юриста : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора юрид. наук : спец. 12.00.12 “Філософія права”; Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. Х., 2002. 32 с.

61. Смірнова О. В. Організаційно-правове та психологічне забезпечення гендерної рівності в діяльності органів внутрішніх справ України та правоохоронних органів зарубіжних країн. *Вісник ОНУ ім. І. І. Мечникова. Психологія*. 2014. Т.19. Вип. 2 (32). С. 298 – 306

62. Старицька О. О. Присяга як фактор формування майбутнього професіонала. Матеріали XIX Всеукраїнської наукової конференції «Теорія та практика сучасної юриспруденції», Асоціація випускників Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Х.: ФОП Бровін О.В., 2019. С. 91 – 93.

63. Старицька О. О. Специфіка транснаціональної вищої освіти у правовій сфері. Інтернаціоналізація вищої освіти України в умовах полікультурного світового простору: стан, проблеми, перспективи : матеріали II міжнародної науково-практичної конференції (м. Маріуполь, 18-19 квіт. 2018 р.). Маріуполь: МДУ, 2018. С. 131–132.

64. Субота С. І. Національна поліція України та її взаємодія з громадянським суспільством: теоретико-правове дослідження: автореф. дис. на

здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук: спец. 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень. Х.: ХНУВС, 2017. 20 с.

65. Сучасні стратегії та перспективи оптимізації взаємодії поліції і населення в соціумі: матеріали круглого столу, 23 листопада 2017 р. / упорядники З. Р. Кісіль, Л. Й. Гуменюк. Львів: ЛьвДУВС, 2017. 172 с.

66. Тимчик Г. С. Університетська освіта та юридична деонтологія : навч. посіб. / Г. С. Тимчик, О. М. Котикова ; за заг. ред. д-ра політ. наук, проф. Ф. П. Шульженка; Держ. вищ. навч. закл. «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». К. : КНЕУ, 2011. 211 с.

67. Хрестоматия по юридической деонтологии : сб. нормат. актов (международных, отечественных, зарубежных) об основных стандартах профессиональной деятельности юристов (с общими комментариями к разделам) для юрид. вузов и фак.-тов / [сост. и общ. ред. доктор юрид. наук, проф., чл.-кор. АПрН Украины, засл. юрист Украины О. Ф. Скакун]. Х. : Эспада, 2002. 448 с.

68. Чорнобай О. Л. Методологія вивчення та освоєння комунікативної культури. URL: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/26492/1/18-92-96.pdf>

69. Чупринський Б. О. Формування професійної культури майбутніх юристів: філософсько-правове дослідження : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.12 “Філософія права” / Б. О. Чупринський ; Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів, 2010. 20 с.

70. Швець Д. В. Навчання в процесі практичної діяльності (службова підготовка поліцейського) як уособлення еволюційного характеру формування особистості поліцейського в Україні. *Право і безпека*. 2017. № 4’67. С. 149 – 159.

71. Швець Д. В. Особистість правоохоронця в умовах трансформаційних процесів правоохоронної галузі / Д. В. Швець // Бочаровські читання : тези доп. учасників Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 25-річчю підгот. психологів у Харків. нац. ун-ті внутр. справ (Харків, 13 квіт. 2018 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. С. 298 – 304

72. Шестакова С. О. Мовленнєва компетентність як важлива складова комунікативної компетентності юриста // *PHILOLOGICAL SCIENCES «Colloquium-journal»*. № 6(58), 2020. С. 56 – 59.

73. Шкарупа В. К. Адвокатура України : [навч. посіб.] / В. К. Шкарупа, О. В. Філонов, А. М. Титов, Ю.Я. Кінаш. [2-ге вид., виправл.]. К. : Знання, 2008. 398 с.

74. Шкарупа В. К. Професійна діяльність юриста : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Шкарупа В. К., Цимбалюк А. В., Шолкова Т. Б. Ірпінь: Національний ун-т ДПС України, 2009. 172 с.

75. Юридична професія: практика, правда : майстер-клас молодим юристам. / Бердан І. Ю., Москаленко А. В. К.: Видавничий дім «Кондор», 2019. 112 с.

76. Яновська О. Г. Питання формування етико-психологічних якостей прокурорів та адвокатів у процесі професійного навчання. *Часопис Київ. ун-ту права*. К., 2011. № 2. С. 267 – 271.

Ресурси

1.	Офіційне інтернет-представництво Президента України	https://www.president.gov.ua
2.	Офіційний портал Верховної Ради України	https://rada.gov.ua
3.	Урядовий портал	https://www.kmu.gov.ua/control/
4.	Уповноважений Верховної Ради України з прав людини	http://www.ombudsman.gov.ua
5.	Міністерство внутрішніх справ України	https://mvs.gov.ua
6.	Національна поліція України	https://www.npu.gov.ua/
7.	Міністерство освіти і науки України	https://www.mon.gov.ua
8.	Міністерство юстиції України	https://minjust.gov.ua/ua
9.	Верховний Суд	https://www.scourt.gov.ua
10.	Бібліотека Інституту Поглиблених Правничих Студій, Велика Британія	http://www.ials.sas.ac.uk/library/library.htm
11.	Бібліотека Національної академії внутрішніх справ	https://library.naiu.kiev.ua/
12.	Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету ім. Тараса Шевченка	www.library.univ.kiev.ua
13.	Наукова бібліотека Національного університету "Кієво-Могилянська академія"	http://www.library.ukma.edu.ua/
14.	Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського	http://www.nbuv.gov.ua/
15.	Національна Парламентська бібліотека України	http://www.nplu.kiev.ua/
16.	Управління дотримання прав людини Національної поліції України – УДПЛ.	https://www.facebook.com/udplnp/videos/vb.318639655168777/3066810136742657/?type=2&theater
17.	Управління моніторингу дотримання прав людини	https://mvs.gov.ua/ua/structure/Upravl%D1%96nnya-men%D1%96toringu-dotrimannya-prav-lyudini.htm/
18.	Центр єврейського і порівняльного права	http://www.ecele.gov.ua/

Підписи авторів РПНД
Максим ПЕНДЮРА

Ольга СТАРИЦЬКА